

№ 554/0003, 28.08.2014

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Півторак Діани Олександрівни на тему: «Оптично-електронна система для реєстрації зображення об'єктів з великим діапазоном яскравостей»,

представлену на здобуття ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.11.07 — «Оптичні прилади та системи»

1. Актуальність теми

Для вирішення завдань отримання зображень віддалених об'єктів і місцевості широко використовується фотозйомка з рухливих носіїв. Широкого розвитку набули методи отримання зображень об'єктів з великим діапазоном яскравості. Найбільш відомим і добре відпрацьованим є метод нерізкого маскування, який отримав поширення в системах проєкційного та копіювального фотодруку. Для цифрових фотографічних систем розроблені спеціальні сенсори, що мають розширений динамічний діапазон, а також методи HDR-технологій реєстрації зображень, засновані на обробці знімків, отриманих в результаті брекетингу експозиції. Кожен з методів реєстрації зображень з великим динамічним діапазоном має свої переваги і недоліки. Завдання вибору найбільш прийняттого методу реєстрації зображень з великим динамічним діапазоном для конкретних умов застосування фотоапарата, оптимізації його параметрів з метою досягнення максимальної ефективності зйомки з урахуванням сучасних вимог є важливою та актуальною проблемою, вирішенню якої і присвячена дисертаційна робота.

Актуальність роботи підтверджується також і її зв'язком з низкою державних наукових досліджень.

2. Новизна наукових результатів

У роботі отримані результати, які заслуговують на статус наукової новизни, а саме:

- запропонований цифровий сенсор і комбінований спосіб отримання фотографічного зображення, що дозволяє узгодити динамічні діапазони вхідного сигналу і фотореєстратора;

- результати досліджень характеру впливу параметрів основних ланок, які приймають участь у побудові зображення при використанні комбінованого способу на ефективність фотографічної зйомки об'єкта з великим діапазоном яскравостей;

- розроблені способи реєстрації зображення з великим діапазоном яскравостей шляхом обробки знімків, отриманих в результаті брекетингу експозиції.

3. Достовірність та обґрунтованість наукових положень дисертації

базуються на всебічному аналізі виконаних раніше науково-дослідних робіт з предмету дослідження і підтверджується збіжністю результатів теоретичних і експериментальних досліджень, широкою апробацією отриманих результатів

на практиці. При проведенні теоретичних і експериментальних досліджень використовувалися сучасні методи математичного моделювання, методи просторово-частотного аналізу, методи математичної статистики та обробки експериментально отриманих даних, основні положення теорії оптики, теорії автоматичного керування, теорії електротехніки та схемотехніки.

Основні висновки не суперечать результатам робіт провідних фахівців галузі.

4. Оцінка змісту роботи

Дисертація містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел і додатки.

У вступі визначено актуальність роботи, наведено мету досліджень та завдання для її реалізації, обґрунтовано наукову новизну положень дисертації, що виносяться на захист, обґрунтовано практичну цінність отриманих результатів, зазначено особистий внесок автора в опублікованих за темою дисертації працях.

У першому розділі проведено аналіз апаратних методів реєстрації зображень об'єктів фотографування з великим діапазоном яскравостей в фотографічних системах, показані їх переваги і недоліки. Особливу увагу приділено аналізу методів реєстрації зображень в цифрових фотографічних системах, проаналізовано схеми побудови цифрових фотографічних сенсорів, призначених для роботи в умовах великого інтервалу яскравості в межах кадру. Проведено аналіз алгоритмічних методів реєстрації цифрових зображень з великим динамічним діапазоном. Показані переваги і недоліки кожного методу. Поставлено завдання розробки та дослідження способів реєстрації зображень з великим діапазоном яскравості включаючи і алгоритмічні способи реєстрації зображень з великим динамічним діапазоном.

Другий розділ присвячено розробці нових способів реєстрації зображень з великим діапазоном яскравостей, а також розробці методики оцінки ефективності фотографічних систем з розширеним динамічним діапазоном реєстратора зображення. Вперше запропоновано комбінований спосіб реєстрації зображень, що має переваги відомих апаратних способів, при взаємній компенсації їх недоліків. Для практичної реалізації способу запропонована конструкція фотоапарата і фотографічний сенсор, в яких обробка зображення здійснюється в оптичному каналі за допомогою частотно-вибірчої фільтр-маски, що будується на прозорому елементі, виготовленого з фотохромного матеріалу. Розроблено математичну і просторово-частотну моделі фотографічних засобів, в яких використовується комбінований спосіб реєстрації зображень з великим діапазоном яскравостей.

Розроблено декілька способів реєстрації зображень з великим діапазоном яскравості, що використовують алгоритмічний метод. У відмінності від відомих способів аналогічного призначення, в роботі запропоновано при формуванні результуючого зображення використовувати найбільш інформативні ділянки серії вихідних зображень, отриманих в

результаті брекетингу експозиції.

Новизна запропонованих у розділі способів і пристроїв реєстрації підтверджена шістьма патентами на винаходи України та РФ.

Для проведення порівняльної оцінки відомих і запропонованих способів реєстрації зображень розроблена методика оцінки ефективності фотографічних засобів реєстрації зображення, що використовують різні методи узгодження динамічного діапазону фотореєстратора з динамічним діапазоном вхідного оптичного сигналу. Методика зводиться до розрахунку значення усередненої по полю кадру роздільної здатності, обраної автором в якості критерія оцінки ефективності даних систем.

Третій розділ присвячено теоретичним дослідження впливу процесу узгодження динамічного діапазону фотореєстратора з динамічним діапазоном вхідної оптичного сигналу на ефективність фотографічної зйомки.

Обґрунтована залежність, що визначає роботу експонетричного системи фотоапарата і використовує комбінований спосіб реєстрації зображення. Отримані вирази, що описують вплив на коефіцієнт маскування і просторово-частотні характеристики формованого зображення.

Встановлено характер впливу параметрів основних ланок, що беруть участь у побудові зображення.

Проведена оцінка ефективності запропонованих у другому розділі способів реєстрації зображень з великим інтервалом яскравості.

Четвертий розділ присвячено експериментальним дослідженням впливу процесу узгодження динамічного діапазону фотореєстратора з динамічним діапазоном вхідної оптичного сигналу на ефективність фотографічної зйомки. Заслуговує на увагу великий обсяг проведених експериментів з подальшою статистичною обробкою експериментально отриманих даних. Результати експериментів добре узгоджуються з результатами розрахунків, а значення експериментально певної роздільної здатності не виходять за межі довірчих інтервалів.

У додатках наведені акти впровадження результатів дисертаційної роботи.

5. Повнота викладу результатів дисертації в наукових фахових виданнях не викликає сумнівів як за кількістю статей, опублікованих у цих виданнях, так і за відповідністю їх змісту дисертаційним дослідженням. Всього за результатами дисертації автором опубліковано 26 наукових праць, з них 5 статей у фахових виданнях України (з них 1 стаття в іноземному фаховому виданні), отримано 6 патентів на винаходи України та Росії і 2 патенти на корисні моделі України.

Апробація отриманих результатів є достатньою: зроблено доповіді на 13-и наукових конференціях (з публікацією матеріалів тез доповідей 3 без співавторів).

Зміст автореферату ідентично відображає основні положення дисертації, зокрема наукову новизну та висновки.

Зауваження щодо змісту дисертації

1. В роботі не розглянуто питання впливу динамічних характеристик фотохромних матеріалів на процес формування нерізкої маски в умовах зсуву зображення.
2. Експериментальні дослідження проводилися в статичних умовах, без імітації зсуву зображення, в той час як в дисертації акцентується увага саме на використанні фотоапаратів з рухливих носіїв.
3. По тексту дисертації допускається порушення єдності термінології. Наприклад, для опису одного і того ж процесу, поряд з терміном «комбінований спосіб реєстрації зображень», використовується термін «комбінований спосіб локального управління експозиції».

Вказані вище зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, в якій вирішується важлива науково-прикладна задача вдосконалення оптично-електронних систем для реєстрації зображень об'єктів з великим діапазоном яскравостей, шляхом використання в них комбінованого способу реєстрації та алгоритмічних методів обробки зображень, отриманих в результаті брекетингу експозиції.

Загальний висновок

Дисертаційна робота «Оптично-електронна система для реєстрації зображення об'єктів з великим діапазоном яскравостей» є завершеною науковою працею, відповідає паспорту спеціальності та вимогам п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» щодо кандидатських дисертацій, а її авторка – Півторак Діана Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.11.07 — «Оптичні прилади та системи».

Офіційний опонент
Головний конструктор напрямку
казенного підприємства
спеціального приладобудування
"Арсенал", доктор техн. наук,
Заслужений машинобудівник України

С.І. Черняк

Підпис Черняка С.І. засвідчую

Т.в.о. Директора – Головного конструктора
казенного підприємства
спеціального приладобудування "Арсенал"

В.В. Єфремов